

odgovarja njegovim zahtevam in potrebam. In končno skliče vendarle narod anketno svoje volje, ki brez dvoma stopi na našo stran!

Od onega dne dalje več ne poznamo pastorko v svojem šolstvu! Gojili jo bomo poslej s posebno skrbjo in ljubeznijo, ker smo prepričani, da bo imel narod od nje največ koristi. Kakor kaže naš list, vztrajno dela učiteljstvo krške meščanske šole na učnih načrtih, ki jih predela tudi v podrobnostih. Vsi mu stojimo ob strani in razvijmo kar najresnejšo propagando, da pride naša dosedanja pastorka do pravice, imena in veljave!

Okrajni šolski sveti.

—e—

Z zadoščenjem mora slovensko učiteljstvo poudarjati, da je Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje, ki ga je izdalo uredništvo »Učit. Tov.« in sestavil odsek za preustrojitev šolstva naše Zaveze, vzbudil v vsej slovenski javnosti mnogo pozornosti in da ga je slovenska javnost sprejela z vsestranskimi simpatijami.*

Iz tega načrta jasno odseva vsestransko, temeljito poznavanje vsega šolstva, ki ga je in ga še goji zbrano učiteljstvo v Zavezi, in da se je ravno to učiteljstvo v vsej dolgi dobi obstanka svoje organizacije podrobno pečalo ravno s šolstvom. In to je najboljši dokaz, da je narod, ki ima tako učiteljstvo, lahko ponosen nanje in da ga mora bodočnost upoštevati in ga podpirati pri njegovem prizadevanju.

Z ozirom na to se pa hočemo dotakniti še jako pereče točke. Razpravljamo javno o njej, ker se nam zdi ravno ta točka življenjskega pomena za naše šolstvo, posebno za ono na ozemlju bivše Kranjske. — Zato upamo, da bodo merodajni faktorji upoštevali ta naš apel in mu tudi takoj ugodili. —

Zgodovinsko žalostno dejstvo je, da je nekdanji nekronani kralj vojvodine Kranjske izročil šolstvo v drugi, a učiteljstvo v prvi vrsti raznim trinogom v oblasti z izrečnim namenom, iztrebiti in pokončati slovensko napredno učiteljstvo na vsej črti. V ta namen se ni sramoval nobenega sredstva, zakaj njegova deviza je bila: namen posvečuje sredstva! Ne le, da se je posluževal znanega Luegerjevega sredstva, da je treba slovenskemu naprednemu učiteljstvu napraviti jasli kolikor mogoče visoko, ne le, da je kot protitež vsaki organizaciji naprednega učiteljstva postavil takoj nekako enako učiteljsko organizacijo, temveč izročil je tudi ves šolski ustroj, pričenši od deželne šolskega sveta dol do zadnjega zakotnega krajnega šolskega sveta, v roke najhujših nasprotnikov dobrega šolstva in naprednega učiteljstva.

Nekdanjega slavnoznanega c. kr. deželne šolskega sveta za Kranjsko žalostnega spomina ni več. Da so ostali nekateri člani te mesečne institucije pri življenju in delu, nas ne plaši; tudi to bomo preživeli. Zakaj preživeli in preboreli smo še kaj hujšega in trpkejšega.

Kot druga korporacija, ki ima usodo narodnega šolstva in naprednega učiteljstva še kolikor toliko v roki in mu daje več ali manj za njegov razvitik potrebnih smernic, je pač (bivši c. kr.) okrajni šolski svet.

Ta korporacija nosi v vsej svoji upravi, v vsem svojem delovanju še vedno pečat Šusteršičevega nazadnjstva in njegove mrznje napram pravemu razvoju šolstva in naprednemu učiteljstvu. Razen iz zastopnikov učiteljstva sestoje ti (c. kr.) okrajni šolski sveti še vedno iz mož, najzvestejših privrženecv nekdanje Šusteršičeve slave in pohlepnosti. —

Vsi okraj. šolski nadzorniki na bivšem Kranjskem so še vedno pripadniki nekdanjega c. kr. deželne šolskega sveta, kjer je gospodarila trda pest vitez Kalteneggerja, podprta vedno pri vsakem še tako velikem hudodelstvu z vso težo Šusteršičeve tedanje veljave. In naj se trudijo ti junaki še tako, prilagoditi se sedanjim razmeram, pečat njihovega nekdanjega delovanja se jim še vedno blešči na čelu.

Zastopniki bivšega deželne odbora so istotako bili najhujši privrženci Šusteršičevega sistema, in na ta sistem so prisegli pri vsem dosedanjem delovanju — o čemer vedo zastopniki naprednega učiteljstva zapeti marsikatero žalostno pesem. — Izgovor, da so sedaj postali drugačni, je jalov; zakaj ako sedaj govorijo, da obsojajo delovanje nekdanjega boga Šusteršiča, so ali sedaj neodkritosrčni, ali pa so bili prej.

In zastopniki občin? Imamo pač nekoliko izjem, ki so možje, vredni splošne-

ga spoštovanja, ki pa niso bili poslani od občin, voljenih po volji Šusteršičevih nazorov, v to korporacijo, temveč od občin, katere je želel imeti sistem imenovanega politika na dnu pekla. O — teh zastopnikih velja tudi ono, kar smo zapisali o zastopnikih deželne odbora.

O zastopnikih cerkve v tej korporaciji ne govorimo. Prepričani smo, da bo merodajna cerkvena oblast, na čelu ji premodri naš primas, kaj kmalu pomedla z njimi tako temeljito, kakor temeljito je pomedla z njim v vseh kvojih korporacijah.

Naša iskrena prošnja, oziroma nujna zahteva na deželno vladu je, ki sedaj prezentuje bivši deželni odbor, naj takoj anulira mandate zastopnikov bivšega deželne odbora in imenuje naj takoj nove zastopnike, in sicer tako, da dobi vsaka stranka — t. j. V. L. S., J. D. S. in pa J. S. D. S. — po enega zastopnika.

Izgovor, da deželna vlada ne more tega storiti, ne drži, zakaj ako se je mogel deželni šolski svet tako temeljito in hitro preosnovati, tem lažje se da kaj takega storiti z vsemi okrajnimi šolskimi sveti.

KAREL DOBERŠEK:

Pogled nazaj in naprej.

III.

Smeri svojega delovanja moramo obrniti na vse sloje prebivalstva, ki prihaja v poštev pri gradbi nove države, oziroma je njen glavni temelj. Upoštevati moramo posebno stališče kmetijstva, delavstva, trgovstva, obrtništva. Danes imamo tukaj vsaj na Koroškem, kjer smo se najbolj ponašali z našo šolo, še docela ledino. Ne samo po zaslugi naš samih, ampak po zaslugi bivših c. kr. oblastnih in vojne je nastala med temi vsemi stanov v vsakem ozirom grozovita razarjenost. Vse živi v nekakem diliriju, in vsak pričakuje, da bo država ravno njega najbolj upoštevala in razmere po njegovem stanu uredila, da bo imel on kar najugodnejše stališče v državi. Razpaslo se je tudi mnenje, da je vsak poklican politkovati o republikli in monarhiji, kritikovati komaj nastajajoče prve in najpotrebnejše upravne organe, zaničevati vsako oblastno odreditev. Kar mu je bilo včeraj še ničla, to mu je v novi državi po polomu idealno; kar je bilo prej škodljivo, mu je danes koristno, kar nepotrebno, je danes vitalno, oziroma vse mu ne ugaja, in sicer samo sedaj, ko imamo lastno državo. Nemara bo to trajalo še vse leto. Zato je potrebno, da tudi učiteljstvo zavzame k temu odločno stališče in vpliva pomirjevalno na ljudstvo ob vsaki dani priliki po najboljšem načinu, saj tudi šola pod temi razmerami trpi. Sicer pridemo tako daleč, da bo naše javno življenje tako zastrupljeno, da ne bo moči zgraditi dobrih in pravih temeljev, ampak bo vse zidano na okornih podstavkih. Nikakor pa ne gre, da bi učiteljstvo samo se udeleževalo hujkanja in kritikanja, ampak če ima pritožbo, se naj obrne na našo organizacijo! Skrbeli bomo, da se vsaka utemeljena pritožba reši v zadovoljstvo člana, zakaj naše prvo pravilo bo, krivice, ki izvirajo iz birokratizma, temeljito odpraviti za vselej! O tem naj bo vsak naš član zagotovljen.

Zato si pa prizadevajmo, da se posebno kmetijsko in delavsko ljudstvo organizuje in v svojih organizacijah rešuje pritožbe. Tukaj naj bo ventil, ki pa bo mnogo bolj čistil zrak, kot ga more posameznik. Tukaj naj se mnenja ljudi krešejo, in prepirani sem, da bo ostalo dokaj kristalnega blaga, ki ga bomo mogli porabiti v proslah našega napredka.

Pri nas so ljudje povečini še mnogo preveč prepričani o visokih svojih zmognostih, o veliki svoji osebni duševni moči, kar otežkoča tudi organizatorično delo. Nekaj ljudi se pa vendar še dobi, ki mislijo drugače. Če je organizacija še tako majhna, si ne smemo to zapisati na slab uspeh našega dela, ampak na račun konservativnega značaja prebivalcev samih. Toda ako organizacija trdno dela, premagajmo končno vse težkoče in potem gre delo samo naprej. Prepričani smo lahko, da se bo naše prihodnje življenje — tako gospodarsko kot vse drugo — vrtele samo v strokovnih in političkih organizacijah in da utegnemo le potom teh mnogo doseči. Odkrijmo kmetu njemu neznano bodočnost! Primerjamo n. pr. našo državo z Dansko, ki se je po polomu tekom 40 let razvila v prvo agrarno državo v Evropi, da zalaga ves svet s svojimi kmetijskimi pridelki, kakor tudi majhna in malo bogata je zemlja v primeru z našo državo.

Da se je razvila na podlagi agrarnih produktov lastna industrija te države v posebno moč, bo zanimalo delavstvo.

Agrarna dežela nikakor ni obenem tudi tlačilka delavstva, ampak je njen steber, da se samo na podlagi dobrega agrarnega stanja razvija močna industrija najpoprej agrarnih produktov in potem drugih izdelkov. Povejmo, da je slabo ime pri delavcih dobila Avstrija zaradi agrarnega stališča brez dobre agrarne podlage, da ni bila ta država ne agrarna in ne industrialna, ampak da so finančne moči obeh slonele na slabih nogah in bile samo v korist višje plasti 10 ih tisočev.

Politika je pač bila pri nas agrarna, prikrojena za veleposestva, a podlaga ni bila agrarna, ni bila gospodarsko dovolj močna. Jedli smo dansko sivo maslo, pili dansko mleko, belili naše žgance v sili s srbsko slanino, v stiski naročali argentinsko meso. Ne mali kmet, ne delavec si nista opomogla, prvi je ostal zadolžen do srede ali konca vojne, drugi je bil siromašen ves čas.

Tako delo nam bo torej več pomagalo kot kritikovanje oblike države, sicer bi bili podobni peku, ki kritikuje peč, ker je spekel slabe zemlje. Samo s pozitivnim sodelovanjem dosežemo red in mir in zaradi tega razvoj in procvit. Ne bodimo otroci razmer, ampak bodočnosti, s tem bomo obvladali sedanje razmere, bomo pravočasno vključili zaprekan dobili pravo, zdravo podlago za smoter, ki ga hočemo imeti pred očmi. Kdor bo imel smoter pred očmi, ni možno, da bi zašel na pota brezplodnega dela. Kdor se ozira samo na minulo in sedanjost in pretehtava korake po tem, ne pride naprej. Minulost naj nam služi samo kot izkušnja, sedanjost kot fakt, bodočnost pa kot smoter. Do dosege smotra pa ne drže samo velikopotezne črte, ampak podrobno delo, sistematično delo.

Zato je potrebno, da zaenkrat izdelamo do vseh podrobnosti načrte, ki se bomo po njih ravnali zunaj in znotraj našega delokroga. Za vse naše panoge v šolskem in javnem življenju moramo imeti direktive. Načrt naj obsega vse naše delo za trdno lastno strokovno organizacijo in za delo na zunaj. Nečem prejudicirati vašemu mnenju, zato pa prepustimo vse to debati, ki se je prosim udeležite. Na zunaj — le toliko naj omenim — se tiče načrt dela za vse sloje prebivalstva, torej za v prvi vrsti strokovne izobrazbe kmetijske in delavske mase, obrtnega in trgovskega stanu. Da moremo tak načrt sestaviti, je potrebno, da se vsak učitelj in vsaka učiteljica oglasi za tisti načrt posameznega sloja, za katerega ima največ zanimanja, največje simpatije, ker le tam, kjer so simpatije, se delo lažje vrši. Stopiti moramo pa tudi v stik s tistimi sloji prebivalstva, ki zanje izdelujemo načrte, da se poučimo o načinu dela. Kako se to zgodi, naj bo prepusteno tudi debati. Mislim pa omeniti, da pridejo v glavnem v poštev prizadete strokovne organizacije. Do danes še nihče ni vprašal te organizacije, kako se naj naše delovanje v prid sloju, ki ga zastopajo, preobrazijo, zato pa tudi nismo mogli zadostno zanimati prebivalstva zase in za našo šolo. S tem korakom, ki bo nov, se naj pričneja delo, ki bo zanimalo ljudstvo za nas in šolo, ki bo pa tudi nam nudilo zadostne trdne podlage nasproti vsem eventualnim nepravilnostim ali oblastnim ali posameznikov. Vsak od nas naj se pa tudi zanimal in poučuje v eni ali v vseh teh panogah, da pridemo zrelejši prej kot slej do definitivnega značaja našega podrobnega dela. Izdelajmo tudi v to spadajoče štatištike lastnih službenih krajev, da dobimo vpogled v našo gospodarsko stanje, kar bo eminentne važnosti za bodočnost našega dela. Do jeseni letošnjega leta, upam, nam bo mogoče s pomočjo vseh tistih činiteljev, ki pridejo še poleg nas samih v poštev, izdelati vse potrebno za uspešno delo.

Postati moramo kulturni faktor, ki se bo moral upoštevati povsod! Do danes smo bili samo zastopniki šole, odslej hočemo postati živi temelji naroda. Postaviti mu hočemo dom na skalo, blažiti njegovo srce, da se bo v teh domovih dalo prijazno živeti!

O učnih načrtih za štirirazredno meščansko šolo kot tip narodne višje šole (spodnje srednje šole).

V.

UČNI NAČRT ZA POUK V MATEMATIKI.

Sestavila dr. Tomaž Romih in Maks Hočevar.

Učni smoter.

A) Aritmetika.

Spretnost in zanesljivost v računanju s posebnimi in običnimi števili v obsegu štirih osnovnih računov.

Uporaba teh računov v razmerah državljanjskega življenja.

B) Geometrija. (Glej geometrično risanje).

I. razred.

(4 tedenske ure.)

A) Aritmetika.

Desetni ali dekadični številni sestav. Rimske številke. Denar, mere in uteži kraljevine SHS.

Ponovitev štirih osnovnih računov s celimi in decimalnimi števili.

Skrajšano množenje in skrajšano deljenje. Deljivost števil, razstavljanje števil v prafaktorje, največja skupna mera in najmanjši skupni mnogokratnik.

Štirje osnovni računi z ulomki. Pretvorba decimalnih ulomkov v navadne ulomke in obratno.

Sklepni računi. Ednostavni procentni in obrestni računi.

B) Geometrija. (Glej geometrično risanje!)

II. razred.

(4 tedenske ure.)

A) Aritmetika.

Kvadriranje. Drugi ali kvadratni koren. Razmerja in sorazmerja. Razreševanje regeldetrijskih nalog s pomočjo sorazmerij. Sestavljena razmerja in sorazmerja. Sestavljena regeldetrija.

Razreševanje sestavljenih regeldetrijskih nalog: a) po sklepnem računu, b) s pomočjo sestavljenih sorazmerij.

Procentni ali odstotni računi: a) od sto, b) nad sto, c) pod sto.

Uporaba procentnih računov v poslovnem prometu: a) bruto, tara, neto, b) rabat, diskont ali skonto, c) opravnina in mešetarina, d) nakupni in prodajni račun, e) dobiček in izguba, f) preračun (kalkulacija).

Obrestni račun. Diskontni račun. Poprečni račun. Razdelni račun. Zmesni račun.

Obrtni in poljedelski računi

B) Geometrija. (Glej geometrično risanje!)

III. razred.

(5 tedenskih ur.)

A) Aritmetika.

a) Računanje s posebnimi števili. Kubiranje. Tretji ali kubični koren. Mere in uteži tujih držav. Pretvarjanje mer in uteži.

Verižni račun. Zavarovalni računi. Obrestni račun. Menični račun. Novčni račun. Menični račun.

Računi o vrednostnih papirjih (efekti). Obrtni in poljedelski računi.

b) Enostavno knjigovodstvo. Osnovni nauki enostavnega knjigovodstva in pri metodi uporabljene temeljne knjige (inventarna knjiga, blagajniška knjiga, dnevnih in glavna knjiga). Vknjiženje enomesečnega poslovanja kakega posameznega podjetja.

c) Računanje z običnimi števili. Začetek občne aritmetike s ponavljanjem dosedaj priučenih računskih pravil na običnih številih.

Najnavadnejše pretvorbe številnih izrazov. Vaje v zamenjavanju (večkratni preizkusi za pravilnost običnih računov z zamenjavanjem običnih števil s posebnimi števili v nalogi in rezultatu.)

Negativna števila v ednostavnih uporabah (toplomerska in višinska lestvica, številna vrsta).

Vsestranska medsebojna zveza aritmetičnega in geometričnega pouka.

Grafično poocitovanje štirih osnovnih računov na daljicah in računskih izrazov za $(a + b)^2$, $(a - b)^2$, $(a + b)(a - b)$, $(a + b)^3$ itd. na kvadratih, pravokotnikih in kockah.

Ednostavne določilne enačbe.

B) Geometrija. (Glej geometrično risanje!)

IV. razred.

(5 tedenskih ur.)

A. Aritmetika.

1.) Razlaga osnovnih računskih načel in njih medsebojna zveza. Pretvarjanje številnih izrazov in razreševanje enačb z njih preizkušanjem.

Vežbanje v funkcionalnem pojmovanju s tem, da se učenci opozarjajo, kako se izpreminjajo rezultat, če se izpreminjajo računski elementi.

Poglobitev v pojmovanju dekadičnega številnega sestava in najenostavnejše vaje v drugih številnih sestavih. Mere mnogokratniki; ulomki.

Enačbe prve stopnje z eno in več neznankami; razmerja in sorazmerja; čisto kvadratične enačbe, v kolikor se rabijo v planimetriji.

Načrtavanje linearne funkcije in razreševanje enačb prve stopnje s pomočjo funkcijskih črt.

2.) Knjigovodstvo: Osnovni nauki dvostavnega knjigovodstva.

B) Geometrija:

Planimetrija. Ponavljanje in poglobitev prej obdelane učne stvarine po Evklidu.

* Opozarjamo le na tozadevna članka v »Slov. Narodu« in »Domovini«. — »Slovenec« ni povolji pasus temelji etične in moralne kulture. Op. pis.

dovem definujočem in dokazujočem načinu na karakterističnih zgledih. Razvrstitev ostale tvarine v obliki nalog. Razreševanje načrtovalnih nalog po raznih splošnejših načinih (tudi z načrtovanjem algebrskih izrazov). Računske naloge v naravni zvezi z drugo učno stvarino.

Pripombe.

Pismene naloge: V vseh razredih po tri šolske naloge v vsakem semestru, razen tega male domače vaje od ure do ure. Na vseh stopnjah naj se intenzivno vadi računanje na pamet z uporabo računskih prikrajškov.

Snov za naloge naj se jemlje iz vsakega danjega življenja.

DR. DRAGAN ŠANDA:

Zgradba slovenskega šolstva.

K članku v prejšnji številki »Učit. Tov.«

Zgradba slovenskega šolstva bi torej bila približno sledeča:

Vseučilišče, 3 leta. 1 letni strokovno-uvajalni tečaj s (strokovnim) izpitom koncem tečaja kot matura (naziv: kolegij, institut). — 2 razr. višja gimnazija, 2 leti, 18. in 19. leto st. (naziv: gimnazija). — 3 razr. enotna srednja šola, končano 15. do 17. leto st. po mestih; (naziv: liceji).

Tehnika in strokovne visoke šole. — Strokovne srednje šole. — 3 razredna spodnja srednja šola s konč. 12. do 14. let st. po centralnih trgih namesto sedanjih mešč. šol (naziv: normalke).

Višja stopnja ljudskih šol. — 4. razred ljudskih šol kot pripravnica (11. leto). — 3 razr. ljudska šola. — Vsaka teh 3 stopenj srednjih šol ima tako zaokroženo izobrazbo, da je mogoče iz njih nadaljevanje v višjo stopnjo in obenem prožen vstop v življenje trikrat tekom srednješolskih študij, in sicer s 14., 17. in 19. letom, dočim je sedanja delitev v spodnjo in višjo stopnjo v tem oziru občutno pomanjkljiva.

Temu ob strani:

1. Poljudno-znanstvena vseuč. predavanja po mestih.

2. Poljudno-znanstvene in obrtno-izobraževalne nedeljske ali večerne šole v vsakem večjem kraju; poučujo učitelji.

3. Večerke skrajšane srednje šole po mestih za odrasle, ki srednješolske izobrazbe in nje prav nimajo.

4. Večerke nadaljevalnice za odrasle po mestih, ki so čez dan zaposleni, splošno izobraževalnega značaja brez srednješolskih pravic.

5. Potujoči večmesečni strokovno-obrtni tečaji ali za gospodarske in zlasti gospodinske stroke po deželi (v centralnih trgih).

Učni redi srednjih šol s pripravljanim 4. ljudskošolskim razredom bi naj bili sledeči:

1. Predmeti 4. ljudskošolskega razreda kot pripravnice na normalko, na metodični višini sed. 1. razr. spodnjih srednjih šol.

Predmeti, kakor sedaj, le na znanstveni podlagi v primerni razdelbi ur. 10/11 leto st.

2. Normalka, t. j. enotna nižja srednja šola po centralnih trgih namesto meščanskih šol in sp. gimn.

I. razr. II. razr. III. razr.
11/12 l. 12/13 l. 13/14 l.

verstvo in moralka	1	1	1
slovenščina	4	4	4
srbohrvaščina	—	—	1
nemščina	3	3	3
francoščina	—	3	3
zemljepis	3	3	3
zgodovina	3	3	2
splošna kultura	—	—	2 ¹⁾
zoologija (1. teč.)	3	—	—
botanika (2. teč.)	3	—	—
matematika	3	3	3
opisna geometrija	5	5	2
prostor. risanje	—	—	2
fizika	—	3	—
kemija	—	—	3
tehnologija	—	—	1
elementi državno-znanstva	—	—	1
lepopise	2	—	—
telovadba s higieno	2	2	(1) ²⁾
knjigovodstvo	—	—	(1) ²⁾
stenografija	—	—	(2) ²⁾
glasba	1	—	—
Skupaj oblig. ur	30	30	33

Opombe: 1) pregled razvoja člov. kulture, etnologija, elementi umetnosti in svet. literature; 2) fakultativno.

3. Liceji (t. j. srednja stopnja sr. šol.

	I. razr. 14/15 l.	II. razr. 15/16 l.	III. razr. 16/17 l.
verstvo in moralka	2	2	2
slovenščina	4	4	3
latinsčina	6	4	3
francoščina	3	3	3
nemščina	2	2	2
slovanski jeziki: češki in poljski (po 1 teč.)	2	—	—
ruski in bolg. (po 1 teč.)	—	2	—
srbohrvaški	—	—	2
zgodovina	3	3	3
zemljepis	—	—	3
matematika	3	3	3
kemija z min.	3	—	—
fizika	—	3	3
zoologija in bot.	—	4	—
logika	—	—	2
higiena	—	—	1
telovadba	2	2	2
risanje	2	(2)	(2)
Skupaj oblig. ur	32	32	32

4. Gimnazije, t. j. zgornja stopnja sr. šol.

	I. r. 17/18 l. hum. realn.	II. r. 18/19 l. hum. realn.
verska filozofija in zgodovina	2	2
slovenščina	4	4
angleščina ¹⁾	3	3
nemščina	2	2
latinsčina	3	3
matematika	3	3
opisna geom.	—	3
astronomija	—	2
mineralogija	3	—
geologija	—	2
filozofija	2	—
etika	—	2
umetnosti	3	—
svet. literatura	2	2
slovan. zemljepis	2	—
nac. ekonomija	—	2
pravno državo-znanstvo	—	2
telovadba	1	1
glasba	2	2
Skupaj oblig. ur	32	32

1) ali italijanščina.

Škofu Francetu v spomin.

Nenadna smrt licejskega ravnatelja Ivana Macherja mi je potisnila v roke pero za sledeče vrstice, ki naj bodo popolnito nekrologu pokoj. tovarišu Francetu Škofu, ki ga je objavil »Učit. Tovariš«.

Pokojni tovariš Škof France je namreč še kot dijak-učiteljskičnik napravil prav mnogo slik posebno iz živalstva za Macherjeve učne knjige »Živalstvo«, »Prirodopis« itd. ter označil te slike s šif. S. F. 05, večkrat pa tudi s polnim podpisom Franc Škof 05.

S pokojnim tovarišem sem se seznanil l. 1906 v takozvanem risarskem tečaju za obrtno nadaljevalne šole, kamor so nas poslale višje bivše avstrijske c. kr. šolske oblasti, in sicer iz vsakega šolskega okraja po enega. Takrat je bil Škof nastavljen kot provizoričen učitelj v St. Vidu nad Ljubljano.

Sklenila sva kaj kmalu prav tesno pobratimstvo. In koliko lepih popoldanskih in večernih ur sva prešetala po Tivolskih drevoredih in izprehodih, kjer sem spoznal dodobra njegovo mehko, za prirodo tako vneto srce. In poudariti smem, da sva se v premenljivih vprašanjih popolnoma zlagala, zakaj on je motril vso prirodo s svojega estetičnega stališča — kot slikar, a jaz pa s svojega, bolj realnega kot prirodoslovec in lovec.

In kolikokrat mi je tožil, zakaj mu ni življenjska usoda poklonila vsaj t. bogatega strica, da bi se mogel na njega nasloniti, da bi mogel obesiti na klin vso »šolmaštijo« in se popolnoma posvetiti svojemu višjemu poklicu — slikarstvu.

Tolažil sem ga, tak počaka, da postane stalen in kaj naj zaprosi višjo šolsko oblast, ki mu bo radevolje dala vsaj dvoleten študijski dopust — a poleg tega še primerno ustanovo, ker bo ta velikodušnost le njej v prid.

Tovariš je verjel mojemu upanju — toda bolje bi bil storil, da ni.

Zaprosil je v istini za dvoletni študijski dopust in ga tudi dobil, toda — citiram doslovno — »unter der Massgabe, dass die Supplierungskosten von ihm aus seinen Dienstbezügen bestritten werden.« (Dekret c. kr. dež. šol. sveta z dne 24. jul. 1911, št. 4962.)

In njegova plača je znašala takrat bil je nastavljen kot definitivni učitelj — voditelj pri sv. Križu nad Jesenicami — 1000 K in doklada 60 K.

Kako je pokojnik mogel živeti s to sijajno plačo — kar mu je namreč ostalo — v Pragi, ve le on sam in pa tisti gosposode na bivšem c. kr. dežel. šol. svetu, ki so mu izstavili ta dekret, ki je pač vreden, da se ga dene v naš šolski muzej v večem spomin na nekdanje lepe »kranjske« šolske razmere.

Dostavljam se to-le: Pokojnik je bil rojen 9. sept. 1886 v Ljubljani, kjer je tudi dovršil l. 1905 tamošnje učiteljske.

Usposobljenostni izpit je napravil v Gorici 10. maja 1910.

Služboval pa je od sept. 1905 kot provizorični učitelj v St. Vidu nad Ljubljano, potem od oktobra 1909 v Trusici (Trmor-sko), prišel je na to kot provizorični učitelj-voditelj v Kranjsko goro s 15. sept. 1910 l., a l. 1911 meseca maja je dobil službo definitivnega učitelja-voditelja pri Sv. Križu nad Jesenicami.

Svetovni metež ga je potegnil v svoj vrtinec, iz njega se ni mogel rešiti do 14. aprila 1918 vkujub mnogemu prizadevanju. — kakor mi je pisal — prišel je k Sv. Križu, kjer je poučeval do konca šolskega leta, — a 14. sept. 1918 je dal slovo prijaznemu Sv. Križu, da prevzame tako težko priborjeno službo prof. suplenta za risanje na gimnaziji v Visoki Labi na Cškem.

Lahka Ti zemljica v bratski državi! Ivan Segar.

V spomin tovar. Ivanki Končinovi.

(† 24. X. 1918.)

Uvelo, orumenelo listje je zašumelo in zaječalo v jesenskem vetru. — To je bilo tedaj, ko si umirala ...

Planila sem k oknu in nema zrla v črno, viharo noč. — Dozdevalo se mi je, da me temna drevesa kličejo; saj je v njih vrhovi tulili in šumeli oni trdi, neizprosni krik smrti. Zbežala sem pod prosto nebo, hoteč si olajšati kruto bol, ki je tiščala z neko krčevitostjo moje prsi. Grom je bobnel med oblaki, bliski so švigali na nebu. In duša moja je kričala po tolažbi. Zaplakala bi s temno nočjo najtežje solze, a suho mi je bilo oko. Srce, bičano in tepeno, podede se z neuglasnim hrepenenjem za lepoto in ideali — je pozabilo sčez. V neumljenem boju življenja je bilo prisiljeno okameneti — in noče več poznati mehko.

Mlada, triindvajsetletna mladenka! Je li kdaj gorel žarek čiste sreče na tvojem obličju. Ali ti neštetokrat srce ne drhti v trpki bolesti, ali ti duša ne trpi v razočaranju? In ti molčiš! Molčiš, ker si ponosna! Bog ti daj tolažbe in bodrila!

Pomlad prihaja v svate. A pred menoj je oni jesenski dan, ko smo Te pokopavali. Pred seboj gledam sobo, posejano s poznim cvetjem. In tam med belimi in rdečimi rožami — leži bela mladenka. In na njenih črnih kodrih trepetajo soj molčečih sveč! Kako so krasni ti cvetovi, kako si ljubka, blede tovarišica!

Zakaj nisem umetnica, da bi upodobila to kipečo, ugaslo mladost, te bujne, smrt proslavljajoče cvetove!

Vidim Te, Ivanka, da si srečna v tem jesenskem okrasu. Drazesten usmev na Tvojem mrtvem licu mi to pripoveduje. »Kako daleč so od mene zmote in prevare, kako daleč vaše gorje!« to hočejo zašepetati Tvoja nema usta ...

Turobno in zamolklo plove čez plan glas zvona. In deca drobna čaka tam ob vrtu, kdaj Te prinesejo iz hiše. Kaj pretresa v tem trenutku ta srca otroška? Ali ne odseva iz teh velikih, vedno vprašujočih oči tiha bolest, ali ne bereš na teh vsak dan razposajenih ličicah resnične žalosti? Nedorazum pač ne pozna hinavstva.

In tam nižje doli čakajo dekleta, mladeniči. Tudi oni so danes podobni onim plahim otrokom. Zavedajo se, da si iztrgana svetu na veke. Živeje se Te bodo spominjali nekdanj kot nas. »Pri nas je umrla, tam-le za cerkvijo je pokopana!« Tako bodo nekdanj govorile te devojke-majčice, ti momci-sivi oči!

Ali si imela v svoji samoti še katera druga bitja nego ta, da so Ti lajšala ure v Tvoji samoti? Ali Te ni največkrat preprosto kmetiško dekle s svojimi dovtipi in zvonkim smehom pripravilo do veselja? In ali Ti ni hrepenela fantovska pesem, doneča sem s poljan v tihih, čarobnih nočeh, napolnila s čistim žarom mladosti zlate Tvoje duše?

Zabobneli so udarci kladiva v belo rakev — in skrita si bila našim zemskim očem.

Bog s Teboj, mlada devojka! Svet nam bo spomin na Tebe! Saj si bila tako bliskoma iztrgana iz naše srede, da nas Tvoja izguba dela neotlažne.

Čuj, dragica! Pomlad pozvanja po dolih in gričih. Gotovo se bo ustavila tudi gori na Rakiški planoti ... O, povej, ti

cvetka zala, ki vzkliješ na njenem grobu, da jo pozdravlja tovarišica iz daljine. Da se je tako živo spominja v teh solčnih dnevih, ko diha priroda v prvem času pomladi, ko prihajajo iz njenih grudi koprneči klčki po rožah in vstajenju! Potoči, prvi nežni cvet, ki boš poniknil iz še hladnih tal, potoči solzico, ki jo rosi za njo moja duša. Povej ji, travica zelena, ki boš kot nevestin venec pogrnala okolo njene nizkega griča, naj spava sladko, presladko! In ti, ptičica drobna, ki letiš sem od juga — ustavi se na oni visoki planjavi, poišči ono samotno selo, kjer je živila, počivaj za hipec na okencu njene domačije! In še nekaj te prosim, pevčica krilata: Poleti še tja na one zapuščene dvore, kjer vlada mir in tihota, zleti na njen križ in zažgoli ji ono pesemco, ki sva jo pred letom dni prepevali in ki si jo morda tudi ti poslušala v onem senčnem gozdu: »Pomlad že prišla bo ...«

Zorka.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ Kozjansko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 30. sušca t. l., ob 2. uri popoldne v šoli v Kozjem po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Razgovor o načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje. (Blagovolite načrt vsi proučiti.) 4. Sklepanje o zvišanju članarine v smislu Fleretovega predloga. 5. Poročilo blagajničarke. 6. Volitev delegatov za Zvezino delegacijsko zborovanje. 7. Slučajnosti. — K prav obilni udeležbi vabi za odbor — Grmovšek, t. č. preds.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je na svojem zborovanju dne 9. sušca sklenilo soglasno, da plača vsak član 5 K za rezervni sklad Zaveze. Sklepu so se odzvale vse šole, razen one na Dobrni, in sicer sledeče: Blagovna 10 K; deška okol. lj. šola v Celju 29 K; mestna deška lj. šola Olga Sirca, Kodela Henr. in Roza Knezova (M. Wudler plačal v Laškem) 25 K; Mestna dekl. ljud. šola v Celju: Fanči Pristovškova, Vera Levstikova, Ema Lilekova, Mira Pučeva in Beti Zupanekova 25 K; Dramlje 15 K; Frankolovo: Stukelj Iv. 5 K; Strigl Ant. in Josip 10 K; Galčija 10 K; Gotovlje: Brinar Franc in Tilka 10 K; Griže 25 K; St. Jur ob J. žel. deška šola 20 K; St. Jur J. ž. deklška 30 K; Kalobje 10 K; Liboje 10 K; Ljubečna 20 K; St. Lovrenc pod Prož. 15 K; Smartno v Rož. d. 15 K; Nova cerkev 15 K; St. Pavel: Schmidt 5 K, Pečar 5.20 K, Marija Pečarjeva 2 K; St. Peter: Požar 5 K, Senica 5 K = Petrovče 20 K; Pirešica 10 K; Zgor. Ponikva 10 K; Svetina 5 K; Vojnik 30 K; Zalec 25 K; Polzela 32 K 50 v. Skupaj 494 K 50 v. Ta znesek je odposlala blagajničarka tovarišica Wudlerjeva Zavezi jugoslov. učiteljske dne 19. sušca 1919.

+ Učiteljsko društvo za Trst in okolico je imelo dne 16. februarja redni občni zbor. Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je imelo društvo v 1918. letu 159 članov. Tudi blagajniško poročilo je nadvse razveseljivo. V odboru so sami vrli tržaški tovariši in tovarišice, ki visoko dvigajo pravor stanovske zavednosti! Izvorn društva je bilo le 7 tovarišev, ki pa so vsi — razen enega — pristopili letos. Ta edinec je voditelj škedenjske šole, italijanski klerikalec Križan — Crociato. — Lanski račun pri Zavezi je ves poravnan. Zbran je tudi prostovoljni organizacijski prispevek za rezervni sklad Zaveze, na osebo po 10 K. Nabiranje je krasno uspelo — brez godrnjanja in brez očitanja kakega »nadlegovanja.« V četrtek po Veliki noči bo pomladansko zborovanje — kamor smo vsi povabljeni! V Trstu pravijo: Mi smo kakor vrli ljubljanski škof: »Mi pa ostanemo, kakor smo b'li!« — Ali veste, tovariši in tovarišice v svobodi, česa nas uči to poročilo?

Kronika.

= Dr. Korošec o ureditvi šolstva. Jugoslovanski dopisni urad poroča iz Belgrada z dne 26. t. m.: »Epoha« priobčuje razgovor z ministrskim podpredsednikom dr. Korošcem o ureditvi našega šolstva. Dr. Korošec je zagovarjal demokratske zahteve po temeljiti reformi našega šolstva. Nova generacija ne sme več poznati analfabetov. Na kmetih nameravajo za dečke uvesti pouk v poljedelstvu, za deklice v gospodinjstvu. Vsak otrok se mora seznaniti z osnovnimi pojmi higijene. Pouk v šolah se mora izpopolniti. Uvesti se mora francoščina in angleščina, da se bomo mogli naslanjati na zapad kulturno in gospodarsko, kakor se sedaj že politiško. Tudi z Rusijo bomo morali iskati novih zvez. Dr. Korošec je poudarjal, da je treba tudi na polju učiteljstva temelj-